

der her i Landstinget blev fældet om Provster-nes Virksomhed i Skolevæsenets Tjeneste, viser, at for ham kan det Forslag, der her er stillet om Provster-nes Udelukkelse, kun være kommet frem som et Simplifikationsforslag, og ikke som et principielt Forslag. Han fremhævede for os, hvorledes han var kommen til den Gissendelse, at der til Skolevæsenets Fremme trængtes til nye Embedsmænd, som udelukkende kunde opoffre sig til denne Virksomhed, og det var derhos forekommet ham saa vanskeligt at indordne dem i den ældre Ordning, at han af den Grund troede at maatte give Afkald paa den Vistand, som hidtil var ydet af Provsterne. Men jeg tror ikke, det kan eller bør dølges, at denne rent praktiske Maade, hvorpaa den høitærede Minister har forklaret det Forslag, ikke er den eneste Maade, hvo paa en saadan Fortrængning af Provsterne kan blive opfattet. Naar man erindrer de Udtalelser, som allerede fremkom under Behandlingen af det Forslag, som blev fremlagt af min daværende Kollega, og jeg sigter navnlig til de Udtalelser, der dengang kom fra en Mand som Monrad, saa tror jeg ikke let, man kan være i Tvivl om, at en saadan Udelukkelse af Provsterne, som ikke fandtes i det af Hall fremsatte Forslag, men som nu er foreslaaet, vil, det være nu med Hætte eller Urette, af Mange blive opfattet mere principielt. Jeg tror, at man vil fremhæve, hvorledes allerede Præsterne ved Kommunalloven bleve „trængte tilbage“; jeg tror, man vilde lægge Mærke til, hvorledes Biskoppernes Myndighed, deres Stilling uden nogetsomhelst praktisk Motiv — thi det tror jeg maa erkjendes — ligeledes „trænges tilbage“, jeg tror, at man vilde dermed bringe i Forbindelse denne Udelukkelse af Provsterne, og jeg tror, at Mange vilde sande den Udtalelse, som dengang netop fremkom fra Monrad, at den Forandring, som var foreslaaet med Hensyn til Biskoppernes Stilling, vel i sig selv saae temmelig uskyldig ud, men dog let kunde blive betænkelig, fordi en saadan „Tilbage trængen“ meget let vilde kunne udvikle sig i Retning af en Fortrængning. Jeg tror ikke let, at der kunde gives disse Ord, hvad vistnok vilde være imod den høitærede Ministers Ønske, en større Bekræftelse, end naar Provster-nes selvstændige Fortrængelse fra Andel i Skolevæsenets Bestyrelse var det Skridt, som nu umiddelbart knyttede sig til hin paatænkte Begrænsning af Biskoppernes Stilling. Som sagt om denne Opfattelse er grundet eller ikke grundet, er ikke her afgjørende. For jeg Ket i, at det vil blive opfattet paa den Maade, tror jeg, at det allerede, og navnlig under de nuværende Forhold, maatte være et meget vigtigt Moment, som det jo ogsaa har vist sig af Ministerens Udtalelse idag, at han ikke er uwillig til at tage Hensyn til. Jeg veed tilfældig fra den ærede Minister — det kan ikke være nogen Hemmelighed, da den ærede Minister nævnte det uden nogen Foran-

ledning fra min Side — at der har været givet Biskopperne Kærlighed til at udtale sig om i alt Fald visse Partier af Lovforslaget. Den høitærede Minister vil altsaa selv bedst vide, om min Fortræ-ning, at en saadan Fortrængning af Provsterne, som her foreslaas, vil blive modtaget med Betyrning, er rigtig eller ikke. Jeg tager her væsentlig Hensyn til de Udtalelser, vi have af Monrad i 1872 og 1873 i hans da udgivne Smaa skrifter om Skolevæsenet. Jeg har fornyet Erindringen om deres Indhold, skjøndt det stod temmelig levende for mig, fordi de dengang interesserede mig meget. Det vilde ikke ligne Monrad, om han paa et saadant Punkt skulde have forandret sin Anskuelse, og den Anskuelse, som han dengang med saa megen Bestemthed vedkjendte sig, skulde jeg tro veles af Andre, der i denne Sag staa paa samme Hovedstandpunkt som han. Og naar jeg nu spørger, om man virkelig ikke overhoved fra et almindeligt grundlovmæssigt, fra et almindelig administrativt Standpunkt, maatte finde det meget betænkeligt at fjerne Præsterne, kan jeg ikke Andet end ogsaa for mit eget Bedkommende sige, at en saadan Forandring i hele den gjældende Tilstand vilde forekomme mig utilstrækkelig motiveret og meget betænkelig. Det er jo dog en bitterlig Kjendsgjerning, at vor Grundlov vil ikke Udskillelse af Kirke og Stat, vil ikke Udskillelse af Kirke og Skole. Det er saa langt derfra, at den jo tværtimod udtaler, at den evangelisk-lutheriske Kirke er den danske Folkekirke, og paalægger Staten den Forpligtelse at understøtte denne Folkekirke. Hvilken Understøttelse er nu vel vigtigere end netop den Forbindelse, som der er mellem Folkekirken og Stolen, og mon det ikke er vanskeligt til samme Tid at sige, om den Understøttelse som Staten giver Kirken, eller den Understøttelse, som Kirken giver Staten derved, er størst, men naar det er Standpunktet, hvorfra vi bør gaa ud ved Bestemmelsen af disse Spørgsmaal, skulde der saa ikke overordentlig stærke praktiske Grunde til — thi der spørges jo efter den høitærede Ministers eget Standpunkt kun om det Praktiske — for først at begrænske Biskoppernes Stilling? — Jeg indrømmer, at dette har, om man saa vil, væsentlig mere en symbolsk Betydning, medens det jo paa den anden Side erkjendes, at Begrænsningen ingenlunde er nødvendig — og dernæst paa det egentlig praktiske Mellemstadium udskyde Provsterne. Hvorledes vil man vel, naar Følgerne af denne Ordning vise sig, kunne forebygge, at der kom til at ligge noget Mere deri end en blot Fyldestgjørelse af Beskæmmelighedshensyn? Ved Skoleplanernes Udarbejdelse — og hvilken Rolle spille de ikke i hele Skolevæsenets Udvikling — maa det jo dog være et meget væsentligt Spørgsmaal, i hvilket Omfang Religionsundervisningen skal gives; men tror man da, at det er ligegyldigt, om en af Provsterne her tager Del med hele sin Erfaring, eller om Bestemmelser tages